

Politológ Rostislav Iščenko: STRATEGICKÝ PROBLÉM JAPONSKA

- CZ24 News | 14. dubna 2023

JAPONSKO: Tokio zveřejnilo další výroční oficiální zprávu o zahraniční politice (tzv. „*Modrou knihu diplomacie*“). Vyjadřuje v ní obavy z vojenské spolupráce mezi Ruskem a Čínou v asijsko-pacifickém regionu (APR).

Hlavní pozornost je však věnována čínské zahraniční a vojenské politice, kterou Japonci označili za “největší strategickou výzvu”.

Co vlastně tak znepokojuje Japonsko a proč považuje Tokio vojenskou spolupráci mezi Ruskem a Čínou až za druhořadou hrozbu ve srovnání s vlastní čínskou zahraniční politikou a její vojenskou nadstavbou?

Začneme tím, že Japonsko jako ostrovní stát se od restaurace/revoluce Meidži považuje za jakousi Británii Dálného východu. Ve vývoji Anglie 16. – 19. století a Japonska 19. století je skutečně mnoho podobností. V obou zemích se rychle rozvíjel průmysl, kterému téměř okamžitě začaly chybět národní zdroje surovin. V důsledku toho se pro ně ukázaly námořní obchod a kontrola námořních cest jako prioritní zahraničněpolitická otázka. Japonsko-čínské války na konci devatenáctého a na počátku dvacátého století, rusko-japonská válka v letech 1904-05 a japonská účast v první a druhé světové válce byly vlastně pokusy o vyřešení problému přístupu k potřebným zdrojům a ke kontrole zásobovacích cest do Japonska.

Na konci druhé světové války se Japonsko, stejně jako Velká Británie, stalo mladším partnerem USA. Řešení problému zdrojů a kontroly námořních cest pro obě země převzali na sebe Američané výměnou za poslušné přizpůsobení se zahraniční a obranné politice USA a poskytnutí území pro americké vojenské základny.

Se SSSR a Ruskem má Japonsko “ostrovní problém” (územní nároky Japonska na ostrovy Malých Kuril), ale od roku 1905 (po vytlačení ruského impéria z jižního Mandžuska) nepovažuje Tokio Rusko ani SSSR za hrozbu pro své životní zájmy. Hlavní potíže ve vzájemných vztazích pramení právě z toho, že Japonsko je nuceno kopírovat kurz americké politiky, přičemž pro USA byly a jsou SSSR a Rusko konkurencí ani ne tak v oblasti APR, jako spíše v globálním měřítku.

Japonci oprávněně považují své “síly sebeobraný” a námořnictvo za dostatečné k odvrácení jakékoli hrozby vycházející z kontinentu s výjimkou jaderné. Jaderný deštník poskytují USA. Přesněji řečeno, Japonci považovali své síly za dostatečné, dokud hospodářský růst Číny nevedl ke zvýšení vojensko-politických ambicí Pekingů.

Zatímco dříve bylo japonské námořnictvo po americkém druhým největším a nejsilnějším v Tichém oceánu (většina tehdejšího sovětského loďstva byla součástí evropských a arktických aliancí), poté, co Čína zahájila svůj ambiciózní námořní program, japonské loďstvo prudce předstihla a zaujala první místo na světě co do počtu válečných lodí a druhé místo v asijském Pacifiku co do úderné síly. A to ještě zdaleka není čínský program budování námořnictva u konce.

Na rozdíl od Ruska, které se zaměřuje na ochranu svých rozsáhlých a řídko osídlených území na Dálném východě, jež jsou s centrem spojena i pozemními cestami, je Čína přirozeným soupeřem Japonska v boji o zdroje surovin i trhy v jihovýchodní Asii.

Zatímco čínská flotila byla relativně slabá, USA a jejich spojenci ji mohli blokovat v pobřežních mořích a držet ji mimo řetězec ostrovů (Japonsko, Okinawa, Tchaj-wan, Filipíny) v operační rozloze Tichého oceánu. Tato příležitost je nyní naprosto ztracena. Perspektivní opětovné začlenění Tchaj-wanu do Číny tuto "ostrovní baštu" zcela roztrhá a poskytne čínskému námořnictvu volný přístup ke světovým obchodním trasám. Mimochodem, Číňané již aktivně usilují nejen o pacifickou trasu, ale také o trasu do Indického oceánu a dále, přes Rudé moře do moře Středozemního.

Další posilování čínské flotily, sjednocování Číny a posilování rusko-čínského spojení tak vytváří pro Japonsko v případě zhoršení mezinárodní situace stav blokády. Tokio se zároveň málo stará o ruské směřování. Japonci totiž nemají v úmyslu proniknout do Ochotského moře a přes Beringovu úžinu do Severního ledového oceánu. Nemají tam žádné zájmy. Jižní trasa, za kterou odpovídá čínské námořnictvo, je naopak pro Japonsko kritická z hlediska vývozu zboží a dodávek surovin pro průmysl.

Tokio si uvědomuje, že vojenský střet mezi Japonskem a Ruskem je možný pouze v případě globálního konfliktu mezi Ruskem a USA. Ale i v takovém případě by byly hlavní síly Ruska vázány Američany a úkolem Tichomořské flotily by bylo rozmístit a střezit v odpalovacích oblastech ponorky nesoucí balistické rakety s jadernými náložemi. To znamená, že i v tomto scénáři bude hlavním protivníkem Japonska Čína.

Proto Japonci označují ve své Modré knize rusko-čínského spojení za hrozbu druhého řádu. Ruská podpora Číny je pro Tokio nepřijemná, ale není kritická. Kritická je schopnost čínské námořnictvo proniknout do oceánských prostor a neschopnost Američanů tuto hrozbu v dohledné době omezit. Naopak, čínské loďstvo bude ve srovnání s americkým jenom sílit. Čína se netají svým záměrem stát se první námořní velmocí světa.

Japonská ekonomika nemohla vyhrát takové námořní závody ve zbrojení ani v nejlepších dobách a v současnosti sužuje Japonsko, stejně jako celý kolektivní Západ, systémová krize, která ještě zdaleka nedosáhla svého vrcholu. To znamená, že ekonomická situace Japonska i jeho hlavního tichomořského spojence, USA, se bude v příštích letech jen zhoršovat. Proto se Spojené státy snaží urychlit tchajwanskou krizi a zahájit plnohodnotnou válku proti Číně s využitím schopností všech svých tichomořských spojenců dříve, než se stane čínská flotila pro Ameriku trvale nezranitelnou.

Japonci se ale dívají na věc realističtěji než USA a chápou, že válka by mohla Čínu vážně oslabit, ale zároveň by zhroutila celý systém aliancí v APR zaměřených na USA. Nevyhnutelná případná porážka USA v bitvě o Tchaj-wan by oslabila schopnosti Washingtonu v jihovýchodní Asii a v APR stejně, jako by porážka USA ve válce o Ukrajinu znamenala oslabení pozic USA v Evropě. V důsledku toho hrozí, že Tokio zůstane bez spojenců tváří v tvář Ruskem podporované a posílené Číně a KLDK, která se snaží využít otevřené příležitosti ke sjednocení Koreje.

Tokio se samozřejmě může z této pasti dostat, ale pouze teoreticky. Muselo by jen přestat pokorně poslouchat diktát USA v mezinárodní a bezpečnostní politice a začít budovat vlastní pragmatické vztahy s Ruskem a Čínou. Takový přístup by dokonce dal Japonsku šanci překonat krizi a vstoupit do nového (zdravějšího než dosud) režimu hospodářského růstu.

Japonské elity však nejsou o nic méně pevně svázány s Amerikou než evropské. Navíc je opozice proti proamerickému kurzu v Japonsku ještě slabší než v Evropě. Japonsko i nyní zůstává "Británií APR" a zůstává v tomto regionu stejně jednoznačným spojencem USA jako Británie v Evropě a severním Atlantiku.

V rámci tradiční politiky zaměřené na USA neexistuje pro Japonsko žádné dobré východisko. Nezbyvá nic jiného, než zveřejňovat rostoucí hrozby v "modrých knihách".

Za přátelství s USA se musí platit. Je drahé. Kyjev se může podělit o své zkušenosti.

AUTOR: Rostislav Iščenko

[ZDROJ](#)

Překlad: PhDr. Jana Görčošová/Nová Republika